

NİTELİKLİ ULUSLARARASI DERGİLERDE YAYIN YAPMA

Prof. Dr. Bektaş TEPE

Akademik bir yayının niteliğini belirleyen faktörler

- Yöntem bilgisi
- Uygulama becerisi
- Kuramsal altyapı
- Etik değerlere bağlılık
- Akademik yazma becerisi

Araştırmacıların beklentileri

- Araştırmacılar, uzun ve yorucu araştırma süreçlerinin sonunda ortaya çıkan ürünleri nitelikli platformlarda yayınlamak isterler.
- Bu platformlar şunlardır:
 - Tanınmış ulusal-uluslararası konferanslar
 - Endeksli dergiler
 - Nitelikli kitap serileri vb.

Yayın sayısı ile
nitelik arasında
ters orantı olabilir

- Dünyada akademik yayın sayısının çok hızlı artmasına rağmen, bu yayınların etkisinin sınırlı kaldığı görülmektedir.
- Özellikle ülkemizde doçentlik aşamasında çok sayıda ve hızlı yayın yapma alışkanlığı, yayınların beklenen etkiyi yaratmasını engelleyebilmektedir.

Avcı yayınlar

- Hakemlik süreçlerinden emin olunmayan, çok hızlı şekilde ve çoğu zaman belli bir ücret karşılığında yayın yapan dergilerdir.
- Bu tür dergilerde yayınlanan çalışmalar çoğu zaman içerik ve niteliklerinden bağımsız olarak güvenilirmez yayınlar olarak etiketlenmektedirler.
- Bu tür dergilerden kaçınmak ve ilgili alanda belli bir tanınırlığa ve etki alanına sahip dergilere yönelmek gerekmektedir.

Avcı dergilerin hakem süreçleri

- Bu tür dergilere gönderilen çalışmalar, nitelikli bir hakemlik sürecinin en önemli faydalarından biri olan çalışmanın eksikliklerinin görülerek giderilmesi imkanından mahrum kalmaktadır.
- Birkaç aylık, hatta 1-2 yıllık hakemlik süreçleri bir kayıp değil, çalışmaların niteliğini artırmak için bir fırsat olarak görülmeli ve kolay yollara başvurulmamalıdır.

Avcı dergilerin ortak özellikleri

- Nitelikli bir hakemlik süreci işletilmez.
- Kabul süreçleri çok hızlıdır.
- Makalenin yayınlanması sadece belirli bir ücret ödemeye bağlıdır.

Avcı dergileri konu edinen listeler

- Avcı dergilerin tespitinde aşağıdaki listelerden faydalanılabilir:
 - Beall's list
 - Cabell's blacklist
 - Stop predatory journals vb.
- Ancak, özellikle online yayıncılığın çok hızlı yayıldığı günümüzde, bu tür dergilerin güncel olarak bir listede toplanması oldukça zordur.

Avcı dergilere karşı nelere dikkat etmeliyiz?

- Derginin yayın kurulundaki isimlerin nitelikleri ve ülke/kurum bilgileri
- Ne kadar ciddi bir hakemlik sürecinin işletildiği
- Sayılarını hangi sıklıkla yayınladığı
- Bir sayıda kaç makaleye yer verdiği
- İlgili makalelerin kaç farklı ülkeden geldiği
- Alanınızın önemli isimlerinin veya dünyanın farklı ülkelerindeki önemli üniversitelerden araştırmacıların bu dergide yayın yapıp yapmadığı
- Derginin web sayfasında verilen endeks bilgilerinin gerçek olup olmadığı

Lütfen birbirine
karıştırmayın

- Avcı dergilerin talep ettikleri ücretler ile
- Nitelikli makaleleri kabul eden dergilerin açık erişim ya da renkli baskı için talep ettiği ücretleri birbirine karıştırmamak gerekir.

Avcı dergiler
nitelikli
endekslerce
taranabilir mi?

- Bir derginin, herhangi bir endekste taranmasının doğrudan bir nitelik belirtisi olmayacağını unutmamakta fayda vardır.
- Hem Türkiye’de hem de dünyanın pek çok ülkesinde Web of Science (WoS) endeksine girebilmeyi başarmış bazı avcı dergilerin olduğunu unutmamak gerekir.

Etki değeri (impact factor)

- Başta WoS ve Scopus olmak üzere, uluslararası dergileri tarayan endekslere birçok ülkede önem atfedilmektedir.
- Ancak endeks bilgisi tek başına nitelik açısından yeterli değildir.
- Bu aşamada dergilerin etki değerleri yol gösterici olabilir.
- WoS, Scopus ya da Google Scholar gibi endeksler, taradıkları dergiler için etki değerleri ilan etmektedir.

Tanınmış
yayınevlerini
seçin

- İlave olarak, güçlü bir iletişim ağına sahip ve birçok kütüphane tarafından periyodik olarak satın alınan tanınmış uluslararası yayınevleri de uluslararası etki yaratmak için hedef olarak seçilebilir.
- Örneğin,
 - Emerald
 - Elsevier
 - SAGE
 - Springer
 - Taylor & Francis
 - Wiley

Kendi alanınızı ne kadar iyi tanıyorsunuz?

- Uygun derginin tespit edilmesi konusundaki en kritik nokta araştırmacının kendi alanını ne kadar iyi tanıdığıdır.
- Araştırmacıların, kendi alanlarındaki önemli uluslararası bilimsel yapılar ile bunların periyodik yapıları ve düzenledikleri etkinlikleri yakından takip etmeleri oldukça önemlidir.
- Alanın önde gelen uluslararası dergilerinin tespit edilmesi ve bu dergilerin yeni sayılarına belli aralıklarla göz atılması fayda sağlayacaktır.

Yazmaya
başlamadan
dergiyi belirleyin

- Bazı tecrübeli yazarlar, çalışmalarına başladıkları anda bu çalışmayı yayınlamayı planladıkları bir veya birkaç dergiyi belirlemektedirler.
- Çalışma sonuçlarının raporlanmaya ve makale haline dönüştürülmeye başlandığı andan itibaren hedef dergi ve alternatiflerin belirlenmesinde fayda vardır.
- Bunun için sadece dergi isimlerine bakmak yeterli olmayacaktır.

Dergilerin ne tür özelliklerine dikkat edilmeli?

- Derginin amaç ve kapsam kısmı ile yayın kurulunun gözden geçirilmesi ve derginin hangi çalışma alanlarına odaklandığının tespit edilmesi faydalı olacaktır.
- Derginin son birkaç cildine detaylı bakılarak makalede odaklanılan spesifik konu veya konular ile ilgili çalışmaların bu dergide hangi sıklıkta yayınlandığının kontrol edilmesi faydalı olacaktır.

Benzer
makalelerin atıf
oranlarına da
bakmalısınız

- Hem konu hem de kullanılan yöntem veya yaklaşım açısından makale ile hedef dergide son birkaç yıl içerisinde yayınlanmış makalelere atıf olup olmadığının kontrol edilmesinde de fayda vardır.
- Ayrıca, bu dergideki güncel yayınlara atıf yapmanız editör ve hakemlere bu dergiyi ve konunuzla ilgili güncel yayınları takip ettiğiniz bilgisini verecektir.
- Eğer atıf yapacak güncel yayınlar bulamıyorsanız, bu durum, hedeflediğiniz derginin sizin çalışmanız için çok da uygun bir dergi olmadığını göstermektedir.

Çalışmanın
coğrafi orijini
yayınlamayı
etkileyebilir

- Bazı dergiler, amaç ve kapsam kısmında özellikle bir coğrafi bölge ya da ülkeye yönelik çalışmalara yer verdiklerini açıkça belirtmektedirler.
- Bazı dergilerin ise, bu durumu açıkça belirtmeseler de pratikte çok büyük oranda belli ülkelerden (örn; ABD, İngiltere vb.) gelen çalışmaları yayınladıkları ve diğer ülkelerden gelen çalışmalara çok sıcak bakmadıkları yayın kurulları ve son birkaç sayıları incelenerek kolayca anlaşılabilir.
- Dolayısıyla, dergi seçimi yaparken bu kriterlere dikkat edilmesi gereksiz zaman kaybının önüne geçilmesi açısından faydalı olacaktır.

Derginin Őekil Őartlarına uymak önemlidir

- Hedef dergi belirlendikten sonraki ilk aŐama dergini Őekil Őartlarının (kelime sayısı, yazı tipi, Őekiller vb.) incelenerek metnin bu kapsamda düzenlenmesidir.
- Günümüzde birçok uluslararası dergi online sistemler kullandığı için, bu sistemleri iyi inceleyip, ana metni ve diğer ilgili ekleri uygun Şekilde sisteme yüklemek gerekmektedir.

Hakemlerin belirlenmesi

- Bazı nitelikli dergiler, başvuru esnasında potansiyel hakem isimleri isteyebilir.
- Bu dergiler, bu isimleri çoğu zaman ileriki çalışmalarda kullanmak için isterler.
- Ancak editör uygun görürse, bazen bu isimlerden birisini başvuru yapılan çalışma için de kullanabilir.

Tanıdık hakemler
önermek etik
değildir

- Çalıştığınız üniversiteden, doktora arkadaşlarınızdan ya da daha önce birlikte yayın yaptığınız kişiler arasından birini hakem olarak önermeniz pek hoş karşılanmaz.
- Çalışma yaptığınız alanı ne kadar iyi tanıdığınızı ve çalışmanıza olan güveninizi göstermek açısından çalışmanızda atıf yaptığınız birkaç bilinen ismi ya da ilgili alanda güncel yayınlar yapan farklı ülkelerden başarılı araştırmacıları önerebilirsiniz.

ORCID hesabınız
olmalı

- ORCID hesabı açıp, başvurularda bu kimliğinizi kullanmanız, ileriki zamanlarda makale gönderimlerinde işlemleri kolaylaştıracaktır.

Cover letter (ön yazı)

- Başvurularda önemli olan konulardan birisi de başvuruya bir ön yazı eklenmesidir.
- Özellikle çok fazla başvuru alan dergilerin editörlerinin çok yoğun oldukları ve gönderilen makalelerin önemli bir kısmının daha hakem aşamasına geçmeden reddedildiğini düşünürsek,
- İlk aşamada editörler üzerinde olumlu bir etki bırakmanın oldukça kritik olduğu ortaya çıkacaktır.

Cover letter (ön yazı)

- Yoğun makale gönderilen dergilerde, editörlerin, çalışmanın tamamını okumaları ve yazarlar tarafından ortaya konulan önemli gerekçe, bulgu ve önerileri fark etmeleri her zaman mümkün olmayabilir.
- Ön yazıda bu tür noktalar ön plana çıkarılarak editörün dikkati çekilebilir ve daha profesyonel bir imaj ortaya konulabilir.

Makalenizin hakem
değerlendirme
süreci ile ilgili
editöre baskı
yapmayın

- Bazı genç araştırmacıların, oldukça sabırsız olmaları ve çok sık şekilde hakemlik sürecinin sonucunu sormaları en sık şikayetlerden birisidir.
- Makalenizi göndermeden önce;
 - İlgili derginin hakemlik süreçleri ile ilgili bilgileri okumanız,
 - Daha önce yayınlanmış makalelerin yayınlanma sürelerine bakmanız,
 - Bu dergide daha önce yayın yapmış tanıdıklarınızdan süreç ile ilgili bilgi almanız,
 - Hatta süre sizin için çok önemliyse, başvuru öncesinde editöre e-mail atarak genel bir bilgi almanız

faydalı olabilir.

Revizyon aşamasında dikkat edilmesi gerekkenler

- Tecrübeli editör ve hakemlerin bahsettiği en önemli eksikliklerden birisi hakem raporlarına uygun şekilde cevap verilmemesidir.
- Bazı genç araştırmacılar, eleştiriler karşısında çalışmasını savunma refleksi geliştirerek öneriler doğrultusunda revizyon yapmak yerine, önerilere cevap vererek geçiştirmeye çalışmaktadır.
- Bu yöntemin nitelikli uluslararası dergilerde pek işe yaradığı söylenemez.
- Bunun yerine, hakem yorumları, çalışmanın geliştirilmesi için bir fırsat olarak görülmeli ve yorumlar doğrultusunda gerekli iyileştirmeler yapılmaya çalışılmalıdır.

Tüm eleştirileri
kabul mü etmek
gerekir?

- Hakem eleştirilerine cevap vermeye çalışmak, hakemlerin her talebini uygulanması gerektiği anlamına gelmemektedir.
- Yazarın kendi bakış açısından dolayı kabul etmediği veya elinde olmayan nedenlerden dolayı cevap veremeyeceği talepler olabilir.
- Bu durumda, uygun bir dil ve destekleyici argümanlar kullanılarak açıklama yapılması faydalı olacaktır.

Hakemler de hata
yapabilir!

- Hakem bazı kısımları tam olarak anlamamış veya yanlış yorumlamış olabilir.
 - Bu durumu da bilimsel argümanlarla ve gerektiğinde makalenizden doğrudan alıntılarla destekleyerek belirtmek doğru olacaktır.
 - Ama bunu yaparken
 - Kibar olmak
 - Hakeme kişisel olarak saldırmamak
 - Delil sunmak
- gerekir.

Makalenin giriş kısmı ile ilgili dikkat etmeniz gerekenler

- İyi bir giriş yazmak, en başta dergi editörlerini, makalenin önemi ve alana katkısı konusunda ikna etmek açısından önemlidir.
- Araştırmacının başlıca görevi, kendi çalışmasını okuyucuya olabildiğince basit ve net şekilde aktarmak ve okuyucunun bazı boşlukları doldurmak için çaba sarf etmesinin önüne geçmektir.
- Çok uzun, karmaşık, farklı kavramların detaylı bir şekilde açıklandığı ve ilgili çalışmanın amacını net olarak ortaya koyamayan bir giriş kısmı, çalışmanın geri kalanı hakkında olumlu bir izlenim oluşturmayacaktır.

Makalenin giriş kısmı ile ilgili dikkat etmeniz gerekenler

- *'Bu konuda daha önce Türkiye'de yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır'* şeklindeki bir soru maalesef uygun değildir.
- Bunun yerine,
 - bu çalışmanın nasıl bir boşluğu dolduracağı,
 - sonuçlarının oluşturacağı muhtemel katkı ve
 - uluslararası okuyucular açısından neler ifade edeceğinin belirtilmesi daha yerinde olacaktır.

Çalışmanızın hitap ettiği kesim sadece yerel okuyucular olmamalıdır

- Uluslararası dergilere gönderilen çalışmalarda en önemli eksikliklerden birisi, ilgili çalışmanın gerçekleştiği ülke dışındaki okuyuculara ve uygulamacılara nasıl katkıda bulunacağını yeterince ortaya konulmamasıdır.
- İlgili çalışmanın, uluslararası okuyucular ve alanın genel gelişimine katkı açısından önemini giriş kısmında vurgulamak faydalı olacaktır.

Yöntem kısmında
nelere dikkat
etmeniz gerekir?

- Amacına uygun olarak ve alanında kullanılan güncel yaklaşımlarla uyumlu şekilde seçilmiş bir araştırma yaklaşımının detaylı şekilde ortaya konulması önemlidir.
- Yöntem kısmını yazarken şu detaylara dikkat edilmesi gerekmektedir:
 - Veri kaynağı ve özellikleri
 - Analiz yöntemi
 - Geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili yapılan çalışmalar
 - Çalışma sırasında takip edilen etik kurallar

**'Bulgular 've
'Tartışma-Sonuç'
kısımlarında
tekrardan kaçının**

- En fazla eleştirilen konulardan birisi de bulgular ve tartışma-sonuç kısımlarının birbirinden yeterince ayrıştırılmamasıdır.
- Özellikle bulguların sonuç veya tartışma bölümlerinde tekrarlanmamasına dikkat edilmelidir.
- Tartışma kısmında, çalışmanın temel bulgularının ilgili kuramsal çerçeve ve benzer çalışmaların sonuçlarıyla birlikte yorumlanarak, bu bulguların ne anlama geldiği ve alana nasıl katkıda bulunduğu ortaya konulmalıdır.

Ham bir literatür
listesi vermeyin!

- Benzer başka çalışmaların bulgularının art arda sıralanmasından kaçınılmalı, mevcut çalışmanın bulgularının önceki çalışmalarla birlikte değerlendirildiğinde ne ifade ettiği tartışılmalıdır.

Sonuç kısmını
yazarken zorlama
ilişkiler kurmayın!

- Sonuç kısmında, ilgili yorum ve tartışmalara dayanarak önemli çıkarımlarda bulunup bazı öneriler ortaya konulmalıdır.
- Bunu yaparken, çalışmanın kapsamı ve bulguları ile doğrudan bağlantılı olmayan zorlama ilişkiler kurmaktan uzak durulmalıdır.

Makalenin başlığı

- Çalıřmanın bařlığının iyi dűřünűlerek seçilmesi gerekmektedir.
- Başlık dikkat çekici olmalı, ancak çalışmanın içeriği ile ilgili ipuçları barındırmalıdır.
- Çok fazla uzun olmayan bir başlık oluşturulmalıdır.

Makalenin özeti

- **Özet; çalışmanın kapsamını, önemini, amaç ve yöntemini açık ve net bir şekilde ortaya koymalıdır.**
- **Özette ayrıca çalışmanın önemli bulgularından kısaca bahsedilmesi gerekmektedir.**
- **Dergi tarafından belirtilen kelime sınırı dikkate alınarak, bu kelime sınırı kapsamında olabildiğince etkili bir özet yazılmaya çalışılmalıdır.**

Yabancı dilde yazma problemi!

- Araştırmacıların, alanı ile ilgili terimleri, bilmeyen kişilere çeviri yaptırmamaları,
- Olabildiğince metinlerini kendileri yazmaya çalışmaları
- Sonrasında bir dil redaksiyon hizmeti almaları önerilmektedir.
- Eğer araştırmacı İngilizce metni kendisi yazamıyorsa, çeviri sonrasında alanla ilişkili terimlerin doğru şekilde ifade edilip edilmediğini kontrol etmelidir.

Mekanik dil kullanımı sorunu!

- Bazı akademik yayınlarda, mekanik bir dil kullanımı gittikçe demode olmakta ve yazarın kendi sesinin hissedildiği ve okuyucunun doğrudan muhatap alındığı yazılar daha fazla ilgi görmektedir.
- Uluslararası dergi editörleri de özellikle batı ülkeleri dışından gelen çalışmalarda çok fazla mekanik dil kullanıldığından şikayet etmektedir.
- Bu kapsamda, ilgili güncel yayınlar da takip edilerek yazma pratiği geliştirilmelidir.
- Bu konuda özellikle Türkiye’de yazılan tezlerde kullanılan geleneksel pratiklerin ötesine geçmeye çalışmak gerekmektedir.